

SAKSFRAMLEGG

Saksnr	Utvalg	Møtedato
	Kommunestyret	

ØKONOMISK SITUASJON KORONAPANDEMI

Rådmannens innstilling

- Kommunestyret vedtar å styrke helsebudsjettet med kr 14 mill og NAV-budsjettet med kr 1 mill kroner. Styrkingen foreslås finansiert gjennom bruk av fond.
- Kommunen revurderer sin investeringsrekkefølge på bakgrunn av tidligere politiske vedtak og prioriterer våre behov som samtidig kan stimulere til aktivitet i lokalt næringsliv. Kommunestyret vedtar forslag til tiltakspakke 1 – endringer i investeringsbudsjett knyttet til håndtering av koronakrisen.
- Kommunestyret vedtar å avvente ytterligere tiltak for næringsliv inntil grunnlag for kommuneøkonomi, og behov for tiltak i lokalt næringsliv, er nærmere kartlagt.

Sakens bakgrunn og innhold

I november 2019 ble et menneske for første gang smittet med et virus fra et dyr på et dyremarked i Wuhan. Det ble starten på først en alvorlig lokal epidemi i Wuhan, Kina og siden en pandemi som nå har nådd Norge og Ørland kommune. Viruset, et hittil ukjent koronavirus, har siden fått navnet SARS-CoV-2 og sykdommen covid-19 (Corona virus disease 2019).

12.mars innførte Norge meget omfattende tiltak for å begrense spredning av Korona. Dette har igjen fått store konsekvenser for næringslivet og kommunen som denne saken i hovedsak vil handle om.

Store utfordringer for næringslivet

NHO har gjennomført en medlemsundersøkelse. 1 av 3 respondenter mener det er en reell risiko for at de kan gå konkurs som følge av koronaviruset. –
Undersøkelsen viser at:

- 56 prosent har gjennomført permitteringer (50 prosent forrige uke). Og fortsatt sier 75 prosent at det kan bli aktuelt å permittere ansatte om kort tid. 4 prosent har gjennomført oppsigelser, mens 15 prosent har planer om oppsigelser.
- 1 av 3 bedrifter (32 prosent) opplever en reell risiko for konkurs. Nesten halvparten (42 prosent) av de minste bedriftene (med 9 eller færre ansatte) vurderer konkurserisikoen som reell.
- 1 av 3 bedrifter (32 prosent) mangler penger til å betale regninger som forfaller om kort tid som følge av koronaviruset. 84 prosent har merket lavere etterspørsel eller kanselleringer av ordre som følge av koronaviruset.

(Kilde; <https://www.nho.no/tema/arbeidsliv/koronaviruset/1-av-3-frykter-konkurs---et-vare-eller-ikke-vare/>)

Ørland kommune har fra før en økonomisk utfordrende situasjon

Pandemien vil også få store økonomiske konsekvenser for kommunal sektor. Dette innebærer at Ørland kommune må vurdere sine økonomiske prioriteringer på en annen måte enn for kort tid tilbake. Vi vil i denne saken se nærmere på hva vi skal stanse eller utsette og hva vi bør forsere. Dette innenfor en kommunal økonomi som fra før er presset og som nå vil bli betydelig mer presset.

I budsjett 2020 som ble lagt frem i desember 2019 er den daværende økonomiske situasjonen beskrevet:

«Det er usikkerhet knyttet til om de reduksjonstiltakene som er foreslått kan gi full helårseffekt allerede i 2020.

Det er heftet en usikkerhet knyttet til føring av budsjettet. To ulike organisasjoner med alle budsjettposter er lagt inn i en ny organisasjon. Det vil være en risiko for at budsjettposter er ført feil med de konsekvenser det kan gi. Eksempelvis vil en dobbel føring av inntektspost umiddelbart gi utfordring. Det ligger en usikkerhet i å lage budsjett for en ny organisasjon da vi ikke har noen driftsår å sammenligne med. Dette kombinert med nedtrekk gjør at budsjetteringen har vært utfordrende.»

De samlede nedskjæringene for alle områdene var på over 40 millioner kroner. Denne nedskjæringen og nedbemanningen foregår i disse dager.

Som alternativ til reduserte kostnader skrev administrasjonen blant annet om eiendomsskatt:

«Den totale økonomiske situasjon med betydelig gjeld, lav inntekt, små avsetninger, allerede lavt tjenestenivå og med betydelig usikkerhet, gjør at vi i tillegg til å ta ut de effektene som er beskrevet i budsjettet også foreslår å innføre eiendomsskatt for å få økonomiplanen i balanse.

Eiendomsskatten vil bidra som en buffer mot uforutsette hendelser og gi et handlingsrom for å bidra til samfunnsutviklingen. Den bidrar til at vi vil nå våre økonomiske måltall i planperioden.»

Kommunestyret vedtok ikke å innføre eiendomsskatt og et nedtrekk i administrasjonen på ytterligere 3,75 millioner ut over administrasjonens forslag.

Økonomi – Koronapandemi

KS har jobbet med kostnader for kommuner knyttet til Koronapandemien. Korona-pandemien medfører økonomiske kostnader for kommuneøkonomien på mange områder. En del av kostnadene er en direkte følge av smitte og sykdom, men det aller mest har med tiltakene for å begrense spredningen eller slå ned smitten. KS har forsøkt å tallfeste effektene for 2020 av inntektstap og utgiftsøkningene som kommunesektoren nå opplever. Anslaget kan dermed ses som uttrykk for hvor mye budsjettbalansen vil svekkes, dersom sektoren ikke kompenseres. Tapene er forsøkt målt som avvik fra det som er, eller det de tror er, lagt til grunn, i nasjonalbudsjettet for 2020 (NB2020).

Usikkerheten knyttet til beregningene er stor, og den gjelder langs mange dimensjoner. Det har derfor vært nødvendig å gjøre en rekke forutsetninger. Varigheten av de strengeste smitteverntiltakene er et eksempel. Her er det lagt til grunn at disse blir opprettholdt i to måneder, og at det deretter blir en gradvis tilbakevending til det normale. Et annet forløp vil gi helt andre anslag for de kommunaløkonomiske konsekvensene.

KS sine beregninger viser følgende:

	Kommunene
Reduserte skatteinntekter	5,3 - 6,7 mrd. kroner
Økt sosialhjelp	1,0 - 2,0 mrd. kroner
Økte utgifter helse og omsorg	3,5 - 4,0 mrd. kroner
Inntektsbortfall kultur, idrett og parkering	0,7 - 0,9 mrd. kroner
Inntektsbortfall kollektivtrafikk	
Øvrige tjenester	0,5 - 0,7 mrd. kroner
Avkastning finansplasseringer	3,5 - 4,5 mrd. kroner
Redusert utbytte	1,5 - 2,5 mrd. kroner
Sum red. inntekter/økte utgifter	16,3 - 21,3 mrd.kroner
Redusert arbeidsgjeravgift (en termin)	- 1,5 mrd. kroner
Netto renteutgifter besparelse	-0,5 mrd. kroner
Sum inkl. besparelser	14,3 - 19,3 mrd. kroner

For de gamle kommunene gjaldt «reglen» for nasjonale tall slik at vi fikk/tapte ca. en promille av de nasjonale tallene. Dersom Ørland kommune forutsetter at det er tilsvarende sammenheng, mao at sammenslått kommune får/ taper to promille av nasjonale tall får vi et

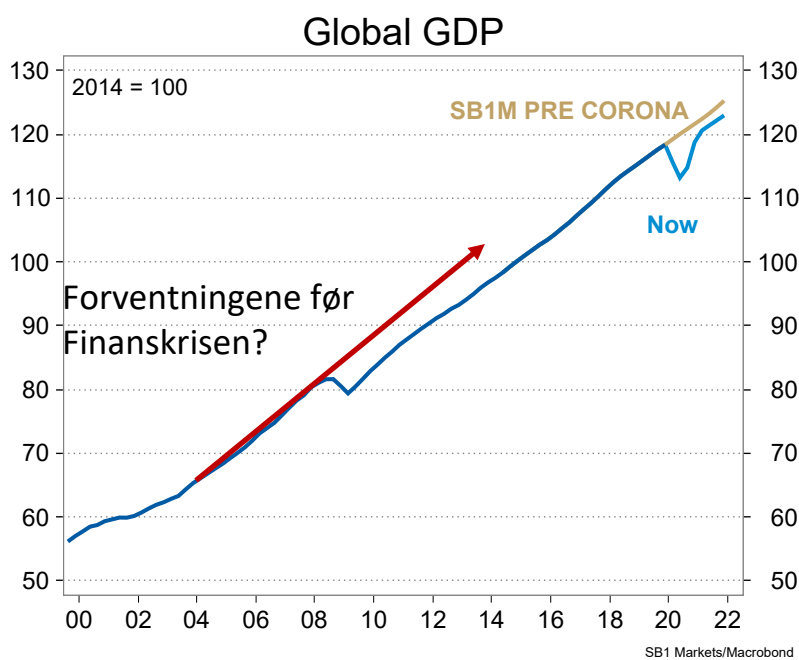
tap på mellom 28 og 40 mill kroner. Dersom Ørland kommune bruker samme oppdeling som for KS har vi følgende:

	År
Reduserte skatteinntekter	9 000 000,00
Økt sosialhjelp incl bemanning	950 000,00
Økte kostnader helse	13 050 000,00
Inntektsbortfall	1 000 000,00
Øvrige tjenester *1	1 000 000,00
Avkastning	700 000,00
Redusert utbytte	-
SUM	25 700 000,00
Redusert arb.avg	-3 500 000,00
Redusert rente	-3 875 000,00
SUM	-7 375 000,00
Sum totalt	18 325 000,00

*1 Kostnader til øvrige avdelinger inklusiv beredskap/utstyr/IKT

Det er mye usikkert i disse beregningene. Det er forutsatt at både koronateamet og koronaavdelinga er fungerende i seks måneder. Det er lagt opp til tilsvarende reduksjon i skatteinntangen som KS har i sine beregninger. Det forventede tapet er på mellom åtte og ti millioner kroner.

Dersom en ser samfunnsøkonomisk på det, har vi følgende figur:

Spørsmålet er om vi får samme utvikling nå og hvor langt ned vi må før vi starter på veien oppover igjen. Vi må forvente:

- et produksjonsfall på 25% i to måneder, minst, fordel over 1. og 2. og litt i 3. kv (de kommer sist i gang).
- Gradvis gjeninnhenting i 2. halvår i år – slik vi nå ser at Kina og trolig Sør-Korea klarer. Spørsmålet er om 2021 blir et solid vekstår?

Risiko: Mye på nedsiden

- Leve med viruset, forsiktig? Litt tid før gamle vaner tas opp. Flere Webinarer heretter?
- Hvor mange balanser vil bli ødelagt av krisen, selv med tiltakene?
- Kommer etterspørselen tilbake, selv om produksjonen står klar? (hverken gruver, fabrikker, veier, biler, butikker, kompetanse eller folk er ødelagt. Ikke krig!)

Både når en ser nasjonalt og lokalt på det vil det være viktig å sette inn tiltak som gjør at nedturen blir kortest mulig. Dersom vi kommer for langt ned/tar for lang tid før normal økonomisk aktivitet etableres er det en fare for at arbeidsløsheten setter seg på et vesentlig høyere nivå enn før krisen.

I motsetning til tidligere kriser er det nå service-sektoren som blir hardt rammet og hvor vi som kommune kan ha færre virkemidler.

Økonomisk scenarier

Det er vanskelig å spå om hvordan den økonomiske utviklingen blir framover. Nordea har lagt fram tre scenarier (for sammendrag – se vedlegg), hvor hovedscenariet er en gradvis oppløsning av smittevernstiltakene fra midten av mai. Det forventes da at vi er tilbake på normalen ved slutten av året og mange vil raskt komme tilbake i arbeid. De har produsert to andre scenarier også, et mer optimistisk og et mer pessimistisk. Ut i fra tiltakspakketenkning er det det mer pessimistiske som vil være av størst interesse. Vi vil da ha en høy arbeidsledighet ut året og vil ikke være tilbake i normalen før neste sommer og da med en høyere arbeidsledighet.

Man skal vel planlegge for det verste og håpe på det beste. Ut ifra det bør det legges opp til en mer langsiktig kommunal tiltakspakke – en periode på 12 – 18 måneder.

Volumet på tiltakspakken må vurderes opp mot kommunens økonomiske stilling. Det vil være en viss fare for at vi kan få en svekket skatteinntang og at nivået vil bli lavere og at vi ikke får dette kompensert.

Den kommunale økonomien var før utbruddet presset grunnet høy gjeld og et press på tjeneste-sektorene. Vi har derfor et mindre spillerom til å gå inn med større ressurser.

Det er varslet fra Regjeringen at det skal komme en kommunepakke med midler til kommunene, men det er usikkert når den kommer og hvilket omfang den får. Finansministeren uttalte fredag at han ikke oppfattet utfordringen i kommunene like akutt som i næringslivet.

Prosjekter og investeringer

I forbindelse med Koronapandemien vil planlegging og gjennomføring av investeringsprosjekt har spesielt stor betydning for Bygg-, Anleggs- og Eiendomsnæringen. I brev datert 26.03.2020 ber Byggenæringens Landsforening spesielt om at de opprettholdes fremdrift i plan- og byggesaksbehandling, og at kommunene gjennomfører og fremskynder nye og påtenkte prosjekter som raskt kan legges ut i markedet.

Ørland kommune har et meget stort låneopptak. Handlingsrommet for nye investeringer er derfor begrenset dersom dette ikke skal gå ytterligere ut over drift av kommunen.

Tiltak lokalt næringsliv

Selv om Ørland kommune allerede er i en utfordrende økonomisk situasjon og midt i en nedbemanningsprosess, så satte administrasjonen seg tidlig et mål om å håndtere situasjonen for lokalt næringsliv i Ørland kommune på en slik måte at de kommer best mulig gjennom denne perioden.

Det betyr at vi ville avdekke hvilke utfordringer næringslivet møter og bistå til å utvikle en tiltakspakke som er treffsikker og på et nivå kommunen har rygg til å bære. Administrasjonen har derfor rigget et prosjekt som skal søke å svare ut følgende:

- Kartlegge behov bransjemessig og enkeltaktører
- Kartlegge ledig kompetanse på personell, materiell og utstyr fra private og næringsliv som kan bidra i den akutte utfordringen pandemien representerer
- Vurdere kommunale prosjekter og annen aktivitet som kan øke aktivitet i 2020
  - Kan allerede planlagte investeringer fremskyndes?
  - Kan vedlikehold fremskyndes?
  - Kan flere innkjøp gjøres lokalt?
  - Avklare hvilke lån kommunen ta opp for å for å iverksette hensiktsmessige tiltak
- Andre kommunale grep som for eksempel utsettelse av avgifter og framskynde utbetalinger
- Overvåke statlige og fylkeskommunale stimuli for om mulig å benytte som finansiering eller medfinansiering.
- Sikre god informasjon ut til næringsliv og infolyt til/fra næringsliv, kommune, beslutningstagere. Heriblant koordinere og kommunisere med næringsforeninger, banker, næringshage, NAV og andre der hensiktsmessig.
- Løpende vurdere og, når hensiktsmessig, utvikle andre mål, strategier og tiltak for å avhjelpe situasjonen

En av næringsforeningene i Ørland kommune har søkt om 200 000 i støtte da det er ventet at disse kostnadene ikke prioriteres av lokalt næringsliv i perioden vi er inne. Det er også overlevert forslag til tiltak næringslivet ønsker fra kommunen. Dette ligger vedlagt saken.

Folkehelsevurdering

Ørland kommune har en et meget begrenset økonomisk handlingsrom før Koronapandemien. Det er viktig for både drift av kommunen og tjenester til kommunens innbyggere at tiltak i forbindelse med Koronapandemien er så treffsikre som mulig. Ørland kommune har mange viktige investeringsprosjekt som skal gjennomføres de nærmeste årene. Fremdrift og prioritering av prosjektene er viktig for å sikre folkehelse i kommunen og de er et virkemiddel for sysselsetning i årene fremover.

Administrasjonens vurdering

Økonomi

Det er utfordrende i en fra før presset økonomi, som nå står ovenfor egne store økonomiske utfordringer, å finne rom for tiltak for å hjelpe næringslivet. Med høy gjeld, lite fondsavsetning og allerede vedtatte innsparinger i driften og utsikter til inntektsbortfall som følge av krisen, vil det være utfordrende å finne ekstra stimuli-midler til næringslivet. Det er heller ikke slik at kommunen skal ta et finansielt ansvar for områder der staten nå går inn med sine omfattende tiltakspakker for å avhjelpe næringslivet. Det er heller ikke kjent hvilke tiltak som iverksettes for kommuneøkonomien fra statlig hold.

<https://www.regjeringen.no/no/tema/koronavirus/nasjonale-tiltak/id2693684/?expand=factbox2693813>

Det gjør at vi må velge våre investeringer med omhu, prioritere tiltakene vi setter inn hardt. Vi ser likefullt at vi må forsøke å bruke det handlingsrommet vi antar vi har (stor usikkerhet i konsekvensvurdering for kommunene). Dette innebærer at vi må finansiere ekstraordinær helsehjelp. Dette foreslås finansiert delvis gjennom omprioritering innad i helse og i stor grad gjennom bruk av fondsmidler. Økt fondsmiddelbruk øker vår egen sårbarhet.

Med det framlagte forslaget vil vi få en reduksjon på ca 30% i fondsbeholdningen. Vi vil ligge over kommunens vedtatte måltall, som ble vedtatt relativt beskjedent sett opp mot andre kommuner. Med den usikkerheten som ligger i varigheten av krisen anbefales det å holde igjen på ytterligere bruk av fond slik at vi har noe å gå på i kommende periode med usikkerhet.

Beredskap

Ørland kommune satte beredskap 2. mars 2020 som en følge av utviklingen av covid-19. Siden da har kommunen fått innbyggere som er smittet og syke. Det har vært en hektisk periode med å følge opp mange beslutninger vedtatt nasjonalt fra regjeringen og Folkehelseinstituttet, og mange lokale hensyn som vi har måttet vurdere og gjennomgått.

Organisering av beredskapsarbeidet følger kommunens planverk. Vi anser at vi har en robust organisering for å håndtere pandemien. Personell i beredskapsorganisasjonen er omdisponert fra andre roller og oppgaver i driftsorganisasjonen. Det er ikke budsjettert med økte utgifter til kommunen når det gjelder beredskapsorganiseringen.

Helse

Vurdering behov og kostnad og finansiering

Ørland kommune har etablert et koronateam som er bemannet dag og kveld. Det er også opprettet tilbud med helsetelefon som er betjent av koronateamet kl. 9-18 alle dager. Kommunen har egen døgnbemannet avdeling som er forbeholdt pasienter med smitte eller som er uavklart og som må ha innleggelse. Avdelingen har 32 senger og er tatt i drift. Hvis alle sengene kommer i drift, må det oppbemannes betydelig med helsepersonell. Alle tilbud som er opprettet skal gi nødvendig helsehjelp til innbyggerne og de som oppholder seg i kommunen for å håndtere covid-19. Konsekvenser av tiltakene er at andre helsetilbud er berørt og nedskalert. Omleggingen vil på sikt belaste helsepersonell spesielt, blant annet når det gjelder arbeidstidsordninger.

Legekantor og legevakt er skjermet for pasienter med luftveisplager eller mistanke om koronasmitte. Legekantorene har to-delt turnus hvor den ene halvparten har tilstedeværelse på legekantor og den andre halvparten har hjemmekantor. Dette for å ha en robusthet og for å redusere risiko for smitte. Legene gjennomfører telefon- og videokonsultasjoner. Allmennlegetjenester er nedskalert for en periode. Det er nå tatt mange grep i kommunen for å redusere trykket på legekantorene, noe som har gitt mulighet for å igjen øke aktiviteten for allmennlegetjenester og opprettholde oppfølging av kroniske pasienter.

Budsjett for de nevnte tiltakene i helse for perioden 01.03.-31.08.2020 er beregnet til kr 14 mill. Det er tatt hensyn til økning på personell for tiltakene som er iverksatt for å kunne håndtere covid-19 i perioden. Kostnadene er en direkte følge av smitte og sykdom, og tiltak for å begrense spredningen eller slå ned smitten. Det gjelder økt behov for personell på legevakt, legekantor, koronateam, koronaavdeling, kjøkken og vaskeri. I tillegg er det beregnet utgifter til sykefravær og innleie av vikarer, hjemmekantorløsninger, økte utgifter til legemidler, smittevernustyr, medisinskteknisk utstyr og arbeidsklær. Omdisponering av helsepersonell og annet personell som ikke medfører ekstra økonomisk belastning for kommunen er ikke med i beregningen.

Ørland kommune har planlagt dimensjonering av helsetjenester ut ifra et scenario på at 42 % av befolkningen blir smittet av Covid-19 jf. Folkehelseinstituttets (FHI) siste versjon av risiko og responsrapport av 24.03.2020. Det er imidlertid ingen modeller som kan forutsi koronavirus epidemien utvikling presist. Det er stor usikkerhet om tallene i FHIs modell. Den er fremdeles under utvikling og den har data kun fra de siste ukene, men slike modeller som mates med faktiske data er de beste verktøy vi har. Vi vil foreta nye beregninger løpende ut ifra FHIs sine endringer.

NAV

Det er anslått at utbetalinger for økonomisk sosialhjelp vil øke med 30 %, i tillegg at det er behov for ekstra ressurs for behandling av søknader og oppfølging av mottakere. Til sammen er dette beregnet til kr 1 mill for perioden 01.03.-31.08.2020. Det forventes også at det vil bli enda større etterspørsel når det gjelder tjenesten økonomisk råd og veiledning. Flere vil stå i

en vesentlig mer utfordrende situasjon økonomisk. Dette krever at det må jobbes helhetlig, spesielt med barneperspektivet i samhandling med andre kommunale tjenester. På lengre sikt kan det være behov for økt stillingsressurs til overnevnte oppgaver, men dette antar man å se mer konturene av nærmere sommeren.

Næringsliv

Vurdering behov, kostnad og finansiering overfor næringsliv

Det foreslås å innføre noen enkle tiltak som kommer næringslivet til gode. Administrasjonen legger vekt på å være så fleksible vi kan innenfor de rammer vi har.

Tiltak i egen regi er omprioritering av egne ressurser til informasjonsarbeid, skaffe oss oversikt over behov i lokalt næringsliv og koordinere innsats der forente krefter kan gi bedre resultat.

Dette inkluderer å raskest mulig behandle begrunnede søknader om betalingsutsettelse på kommunale avgifter og leieforhold. Videre vil det legges det vekt på raske utbetalinger fra kommunen til næringsliv. Byggesaker som er levert i henhold til krav er også behandlet raskt og behandlingstid kan være så lavt som en dag. Det siste krever dog et godt samarbeid med de som leverer søknader slik at de er i henhold til regelverket og at det ikke kreves dispensasjons slik at disse kan behandles raskt.

Dette er også i henhold til de innspill vi har mottatt fra næringslivet som påpeker at likviditetssituasjonen prekær i flere næringer. Dette gjør seg spesielt gjeldende i næringer som i dag har fått yrkesforbud som frisører og fysioterapeuter, men også overnattings-, serveringsbransjen, samt store deler av handelsnæringen. Andre næringer opplever også store fall i omsetningstallene. Felles for disse på kort sikt er et prekært likviditetsproblem. To tiltak som administrasjonen allerede har iverksatt er:

- Rask saksgang på søknader om utsettelse av kommunale vann og kloakkavgifter
- Utbetaling før forfall av utestående tilsagn og faktura etter henvendelse fra lokale bedrifter.

Utsettelsen av enkelte avgifter i 2-3 måneder, og betaling av utestående noen uker før frist, vil ikke tappe kommunen for betydelige midler, men hvis det er ønskelig at for eksempel vann og kloakkavgifter (etter søknad) skal slettes så blir det snakk om større beløp, så det må administrasjonen eventuelt komme tilbake til i et senere saksfremlegg.

Det er også viktig å bemerke at det er iverksatt en rekke statlige tiltak for å avhjelpe situasjonen i næringslivet.

Administrasjonen har ikke funnet rom for å finansiere ytterligere tiltak foreslått av eksterne aktører nå.

Investeringene

I sak «20/13 Økning budsjett nytt Ørland rådhus i Bjugn» vedtok kommunestyre 30.01.2020: «Budsjettøkning finansieres med ubrukte investeringsmidler. Alle investeringsprosjekter som ikke er påbegynt stoppes inntil oversikt foreligger».

Med de mange prosjektene som er bevilget og satt i gang er det en utfordring å danne seg et helhetlig bilde. Planfasen for enkelte igangsatte prosjekt har vært for kort. Dette betyr at prosjekt har fått overskridelser og det må forventes overskridelser fremover. Slike prosjekter er også meget ressurskrevende i gjennomføringsfasen. Administrasjonen mener det er viktig at planleggings- og prosjekteringsfasen gjennomføres slik at kommunestyret får en helhetlig kostnadsvurdering før investeringsbeslutning og en unngår flest mulig slike overskridelser.

Sak «Saldering 1 Investeringsbudsjettet» er et formelt framlegg for å kunne ferdigstille og finansiere prosjekt som var i gang ved årsskiftet. I den saken er det ikke foretatt noen vurdering av de ulike prosjektene om de kan eller bør reduseres eller utsettes.

Saken i dette saksfremlegget gjennomgår ulike prosjekter i tråd med vedtak kommunestyret har gitt og den situasjonen kommunen nå befinner seg i med Koronapandemi. I denne saken er ikke alle prosjekt presentert, kun de som er vurdert kan medføre endringer er presentert. Det må foretas en politisk vurdering av hvilke prosjekter man skal prioriteres igangsatt, fortsette planleggingen, utsette, eller redusere. Det legges frem flere prosjekt som har behov for tilleggsfinansiering eller som har behov for nye investeringsmidler. All tilleggsfinansiering trenger ikke å bevilges, men administrasjonen legger frem forslagene slik at kommunestyret kan gjøre denne vurderingen. Tilleggsfinansiering av foreslåtte prosjekt er tiltak som raskt vil komme lokalt næringsliv til gode med minimal ressursbruk fra administrasjonens side.

I innstillingen er det lagt vekt på at en del store prosjekt har behov for nærmere planlegging og prosjektering før en har et sikkert bilde for en investeringsbeslutning. Felles for disse prosjektene er at grunnlaget for investeringsbeslutning er lavt og prosjektene er omfattet av meget høy usikkerhet. Flere av disse prosjektene vil måtte påregnes overskridelser dersom det ikke blir gjennomført en nøyere planleggingsfase. Samtidig er det viktig at det opprettholdes en fremdrift i planleggingen og at det avsettes ressurser til denne fasen. Det er viktig å ha prosjekter ferdig planlagt for å kunne iverksette raskt om det blir stilt nasjonale midler til rådighet for utbyggingsprosjekt i forbindelse med Koronapandemien. Det er også viktig å ha gode beslutningsgrunnlag for fremtidige investeringsbeslutninger for kommunestyret. Når det er foreslått reduserte rammer for prosjekt er det lagt vekt på at det er beholdt planleggings- og prosjekteringsmidler slik at prosjektene kan igangsettes senere i økonomiperioden.

Det er foreslått flere poster for økning av pågående prosjekt. Normalt vil administrasjonen legge større vekt på kostnadskontroll og prøve å redusere omfanget av prosjektene slik at de kommer innenfor konstadsrammen. En slik kostnadskontroll er i seg selv ressurskrevende og behov fra brukere som er godt begrunnet vil da kunne falle utenfor prosjektet. I den situasjonen kommunen er i nå har administrasjonen lagt større vekt på å slutføre prosjektene med god kvalitet og å se på hvilke oppgaver som kan løses innenfor prosjektet uten at det er behov for nye anbudskonkurranser. Utvidelse av prosjekt som er foreslått vil medføre at flere lokale firma vil få ekstra arbeid enten som entreprenør eller underentreprenør.

For eiendom er det et vesentlig etterslep på HMS- og klimatiltak for eldre bygg. Økning av generelle pottter for HMS tiltak og inkludering av klimatiltak for kommunale bygg vil være relativt lite ressurskrevende tiltak. Enhet for eiendom har i dag mange store prosjekt, men det er viktig å få stilt ressurser tilgjengelig for oppgradering av kommunale bygg. Dette gjelder spesielt innen helse og eldre kommunale skolebygg.

Ørland kommune har mange pågående prosjekter innenfor selvkost for vann. Her har det vært en høy prioritet på å sikre av vannledningsnettet med fokus på utskifting av gamle ledninger og bygging av høydebasseng. Det har også vært fokus på sikker vannlevering blant annet til gamle Ørland kommune og fremover vil det være stort fokus på sikker levering til områdene Oksvoll, Nes, Lysøysund. For selvkostområdene vann er det satt opp egne forslag til omfordeling. Flere av investeringsprosjektene er videreføring av anlegg påbegynt i 2019 og som ikke er ferdigstilte. Dette bidrar til å holde aktivitetsnivået oppe. Noen av de ikke igangsatte prosjektene er passende prosjekt som kan inngå som en del av kommunens arbeider med å holde næringslivet i gang. De kan fremskyndet på grunn av den ekstraordinære situasjonen vi er i. Enhet for vann begynner nå å få kapasitet til å gjennomføre slike prosjekt.

Det har vært mindre fokus på igangsetting av større prosjekt innen avløp. Dette er også et område med selvfinansiering, men av kapasitetshensyn er det ikke jobbet tilstrekkelig med å planlegge nye prosjekt innenfor dette de siste årene. Det har derimot vært et overordnet fokus på området i forhold til klimatiltak og det er et stort fokus for store skader dersom dette ikke får et større fokus i årene som kommer. Overordnet ROS-analyser har vist at dette er meget viktige fagområder fremover.

I gjennomføring av andre prosjekt har en konkludert med at det er et behov for raske tiltak for avløpet på Brekstad. Avløpene har til dels store skader og det vil være lite hensiktsmessig å ikke gjøre noe med dette når en først skal grave her. På grunn av det lave låneopptaket innenfor avløp bør det være mulig å lånefinansiere disse prosjektene. Prosjekt innen avløp involverer generelt færre høringsinstanser og vedtaksmyndigheter enn for eksempel vegtiltak. Enhet for kommunalteknikk har begrensede ressurser og tiltak innfor avløp som sees i sammenheng med andre tiltak er derfor relativt lite ressurskrevende å sette i gang.

Antall nye prosjekt er forøkt begrenset så langt som mulig. Nye prosjekt trenger vesentlig større ressurser enn pågående prosjekt. Med den ressursbegrensningen som finnes er det viktig å prioritere allerede eksisterende prosjekt for slik å samtidig oppnå rask sysselsetting.

Tiltakspakke 1 – Endringer i investeringer

Næringslivet har signalisert at det er viktig for kommunene å opprettholde kapasitet for planlegging og byggesaksbehandling. Dette er viktig både for at næringslivet skal kunne gjennomføre egne prosjekt og for å kunne gjennomføre prosjekt frem i tid. Mange ansatte som er med i operasjonsrom har slikt arbeid til vanlig. Det vil derfor være viktig med de rette prioriteringer på dette området fremover.

Det er også pågående mange eksisterende prosjekt. Det er viktig at disse ikke tappes for ressurser for nye prosjekt.

Denne saken dreier seg om tiltak administrasjonen mener det ligger godt til rette for å gjennomføre, men som ligger til kommunestyret og behandle. Sammen med de tiltakene administrasjonen allerede har satt i gang vil endringer i investeringsbudsjettet være en viktig tiltakspakke 1 for næringsliv i kommunen.

Administrasjonen har vektlagt å benytte planleggings- og investeringsmidler til å avhjelpe lokalt næringsliv i forbindelse med koronapandemien samtidig så langt som mulig.

Kommunestyrets vedtak fra januar lyder: «*Budsjettøkning finansieres med ubrukte investeringsmidler. Alle investeringsprosjekter som ikke er påbegynt stoppes inntil oversikt foreligger.*»

Ørland kommune har store låneopptak og det er derfor ekstra viktig at før en gjør investeringsbeslutninger har god kunnskap om den totale kostnaden. For kostnadskontroll er det også viktig at kommunen har god kontroll på prosjektene. Dette er ikke minst viktig i den situasjonen vi er og dersom kommunen ønsker å hjelpe lokale bedrifter.

Forslaget innebærer at det stilles 44,9 millioner kroner til disposisjon for prosjekt som kan gjennomføres i 2020. Av dette disponeres 23,05 millioner kroner nå til prosjekt som pågår eller kan gjennomføres raskt. Forslag til vedtak er derfor lagt frem på bakgrunn av følgende forhold:

- Pågående prosjekt gjennomføres med mest mulig helhetlig kvalitet.
- Det prioriteres å igangsette og eventuelt utvide de prosjektene som er kommet langt i prosessen
- Ikke igangsatte prosjekt planlegges og prosjekteres før det tas beslutning om videre fremdrift
- Midler fra ikke igangsatte prosjekt som ikke kan benyttes i 2020 benyttes i prosjekt som kan gjennomføres i 2020
- Kommunen forbereder seg til mulige statlige midler til utbygging

Vedlegg

- 1 Forslag til tiltakspakke 1
- 2 Vedlegg - Mulige endringer av utbyggingsprosjekt
- 3 Vedlegg – Mulige endringer av prosjekt innen vannområdet
- 4 Vedlegg – Mulige endringer av prosjekt innen avløpsområdet
- 5 Vedlegg - Eksterne kommunale ressurser som kan omprioriteres
- 6 Brev til kommunene fra BNL 26-03-20
- 7 Innspill til Ørland kommune - tiltak mht. koronasituasjonen og næringslivet;
24.03.2020
- 8 Søknad støtte ØK -ØNF_2020
- 9 Økonomisk scenarier_Nordea 30_3_2020